

## Nr 49.

Ankom till riksdagens kansli den 24 maj 1924 kl. 11 f. m.

*Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, ävensom en i ämnet väckt motion.*

(2:a avd.)

I en den 14 mars 1924 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 186, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande

### Förslag

till

**förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115) om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning.**

Härigenom förordnas, att förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, vilken förordning upphör att gälla den 30 september 1924, skall äga fortsatt tillämpning efter nämnda dag till och med den 30 september 1925.

Beträffande vad föredragande departementschefen vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t anfört till motivering för förslaget får utskottet hänvisa till oförmälda statsrådsprotokoll.

Till utskottets behandling har jämväl överlämnats en i anledning av propositionen av herrar *Olsson* i Gävle och *Björklund* inom andra kamraren väckt motion, nr 440, däri hemställts, »att riksdagen må besluta vidtaga den förändringen i Kungl. Maj:ts proposition, nr 186, att den

*Bihang till riksdagens protokoll 1924. 7 saml. 34 häft. (Nr 49.)*

myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning för tiden den 1 okt. 1924—30 september 1925, sättes till högst 2,250,000 liter.»

Vidkommande vad motionärerna anfört till stöd för sitt förslag, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

**Utskottet.**

*Frågans behandling vid 1923 års riksdag.*

Med proposition nr 188 till 1923 års riksdag framlades förslag till förordning om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning. Vid anmälan i statsrådet av detta ärende framhöll dåvarande chefen för finansdepartementet, att, enligt lämnade upplysningar, jästproduktionen för tillverkningsåret 1 oktober 1923—30 september 1924 kunde beräknas komma att uppgå till 5,800,000 kilogram. Då utbytet av brännvin per 100 kilogram jäst syntes böra beräknas till mellan 75 och 80 liter, utgick dåvarande departementschefen från, att högre kvantitet jästbrännvin icke skulle behöva framställas under sistnämnda tillverkningsår än 4,500,000 liter. I enlighet härmed föreslogs i berörda proposition nr 188, att den högsta kvantitet jästbrännvin, som finge framställas, fastställdes till 4,500,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat.

1923 års bevillningsutskott (betänkande nr 35) tillstyrkte bifall till nämnda proposition samt anförde, bland annat, följande:

Med hänsyn till de omständigheter, som anförts, och då det vid pressjästberedning framkomna brännvinet kvalitativt icke torde vara fullt jämförbart med brännvin, som framställts genom andra tillverkningsmetoder, hade det syntts utskottet angeläget, att uttryckliga lagbestämmelser meddelades, som för jästfabrikerna omöjliggjorde ett bedrivande av fabrikationen på sådant sätt, att högre utbyte av brännvin erhöles än vad som med användande av rationella tillverkningsmetoder kunde anses nödvändigt. Då detta syfte borde kunna för nästkommande tillverkningsår vinnas genom begränsning av den kvantitet jästbrännvin, som därunder skulle få tillverkas, till 4,500,000 liter samt därvid en viss marginal uppåt lämnats till förekommande av att jästfabrikanterna genom mera omfattande omläggningar av fabrikationen skulle åsamkas kostnader, hade utskottet icke haft något att erinra mot de föreslagna bestämmelserna.

Bevillningsutskottets hemställan bifölls av riksdagen, varefter förordning i ämnet utfärdades den 17 maj 1923. Förordningen trädde i kraft den 1 oktober 1923 och gäller till den 30 september 1924.

*Propositionen.* I föreliggande proposition har föreslagits, att sistnämnda förordning skall äga fortsatt tillämpning till och med den 30 september 1925.

*Utskottets yttrande.*

De skäl, som tidigare åberopats för att genom lagbestämmelser begränsa tillverkningen av jästbrännvin, äga alltjämt fullt giltighet. Jämväl för tillverkningsåret 1 oktober 1924—30 september 1925 böra därför föreskrifter

lämnas rörande den kvantitet brännvin, som högst må framställas i samband med jästberedning.

Då utskottet haft att taga ställning till frågan, om någon nedsättning bör äga rum i den uti berörda förordning av den 17 maj 1923 medgivna maximikvantiteten av 4,500,000 liter brännvin av normalstyrka, har utskottet icke kunnat undgå att taga hänsyn till de ändrade förhållanden, som inträtt beträffande jästproduktionen. En mycket betydande del av den inom landet producerade jästmängden framställes nämligen numera på sådana vägar, att någon sprit av beskaffenhet att med fördel kunna tillgodogöras praktiskt taget icke utvinnes. Sålunda hava nya fabriker igångsatts, vilka tillverka jäst utan spritutvinning, varjämte den största av de äldre jästfabrikerna övergått till förändrad tillverkningsmetod med mycket litet spritutbyte. Därest under nästkommande tillverkningsår lika stor mängd jästbrännvin finge framställas som under löpande tillverkningsår, kan det därför befaras, att vid de fabriker, som bibehålla de äldre framställningsmetoderna, spritutbytet komme att icke oväsentligt överstiga den kvantitet av 75—80 liter per 100 kilogram jäst, som, enligt vad ovan nämnts, kan anses såsom normal. Då det måste anses angeläget, att en dylik konsekvens förebygges, har utskottet funnit en nedsättning böra vidtagas i det litertal brännvin, som enligt propositionen skulle få framställas vid jästberedning.

I motionen har föreslagits en begränsning av brännvinsmängden till 2,250,000 liter. En så avsevärd nedsättning synes emellertid icke vara påkallad av de ändrade förhållandena i fråga om jästfabrikationen. Vidare har utskottet ansett sig böra avvakta resultatet av den utredning, som, enligt vad departementschefen uppgivit, är avsedd att företagas rörande möjligheten att utan större ekonomiska eller drifttekniska olägenheter omlägga jästfabrikationen så att spritutbytet begränsas, innan den mera omfattande inskränkning i rätten att framställa brännvin vid jästtillverkning vidtages, som utskottet finner önskvärd. Med hänsyn till det nu anförda har utskottet ansett maximikvantiteten av det jästbrännvin, som må framställas under nästa tillverkningsår, böra bestämmas till 3,500,000 liter.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 186 icke kunnat oförändrad bifallas, med anledning av ej mindre propositionen än även motionen II: 440 av herrar Olsson i Gävle och Björklund antaga följande förslag till

**Förordning**

angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 (nr 115) om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning.

Häri genom förordnas, att förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning, vilken förordning upphör att gälla den 30 september 1924, skall äga fortsatt tillämpning efter nämnda dag till och med den 30 september 1925; dock att 1 § i förordningen från och med den 1 oktober 1924 skall hava följande lydelse:

## 1 §.

I sammanhang med pressjästberedning må brännvin framställas till en myckenhet av sammanlagt högst 3,500,000 liter av normalstyrka för helt tillverkningsår räknat.

---

Stockholm den 23 maj 1924.

På bevillningsutskottets vägnar:

ERIK RÖING.

---

Närvarande: herrar Röing, Gustaf Nilsson, Antonsson, Bårg, Boman, Johansson i Kullersta, Lithander, Olsson i Golvvasta, Lövgren, Svensson i Grindstorp, Alexander Nilsson, Andersson i Hedsta, Carlsson i Gävle, Åström, Björklund, Olsson i Gävle, Olsson i Mora, Pettersson i Hällbacken och Brännström.

---

## Reservation

av herr *Röing*, som anförde:

»Nästlidet är ansåg jag mig böra biträda bevillningsutskottets hemställan om begränsning av den kvantitet brännvin, som finge framställas i samband med pressjästberedning, förnämligast med hänsyn till att därigenom brännvinsutbytet vid jästfabrikationen återfördes till den myckenhet, som erhöles, innan partihandeln med spritdrycker monopoliserades. Nämnda skäl kan emellertid icke åberopas för den av utskottet föreslagna nedsättningen, då enligt detta förslag maximikvantiteten komme att väsentligt understiga den spritmängd, som framställdes medan partihandeln var fri.

En sådan inskränkning i rätten att tillvarataga en vid jästtillverkningen framkommen biprodukt, anser jag vara ur nationalekonomisk synpunkt oriktig. Emellertid har genom ett mellan aktiebolaget Vin- och spritcentralen och vissa jästfabriker år 1919 träffat avtal dessa tillförsäkrats avsättning till fördelaktiga priser för all av dem tillverkad jästspirit. Härigenom hava dessa fabriker erhållit ett starkt ekonomiskt intresse av att framställa jästbrännvin. Till följd av den monopolställning inom partihandeln med spritdrycker, nämnda bolag innehar, har detta avtal haft till följd, att fullt fri konkurrens icke råder mellan de olika grupperna av brännvinsproducenter. Jag har med hänsyn till berörda konsekvenser av kontraktet funnit angeläget att detsamma, såvitt möjligt, häves. Härefter skulle anledning saknas att föreskriva särskilda inskränkningar i jästfabrikernas rätt att tillvarataga det brännvin, som framkomme såsom biprodukt vid jästframställningen, och fri konkurrens åter råda mellan spritproducenterna.

Enligt vad föredragande departementschefen anförde, kan det förutsättas, att förslag om ny brännvinstillverkningsförordning förelägges nästkommande års riksdag. I sammanhang härmed hava statsmakterna att åter taga ställning till frågan. Med hänsyn härtill och då resultatet av den ingående utredning av spörsmålet, som är avsedd att äga rum, torde böra avvaktas, innan en ändring företages av gällande begränsningssiffra, har jag icke kunnat biträda utskottets förslag om nedsättning av den kvantitet brännvin, som får tillverkas i sammanhang med jästberedning.

På grund av det anförda har jag inom utskottet yrkat, att utskottet skulle hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts  
förevarande proposition nr 186 samt med avslag å

motionen II:440 av herrar Olsson i Gävle och Björklund, antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående fortsatt tillämpning av förordningen den 17 maj 1923 om begränsning av den myckenhet brännvin, som må framställas i sammanhang med pressjästberedning».